

OCHRANA VEŘEJNÉHO ZDRAVÍ

Mgr. Aleš Peřina, Ph. D.

Ústav preventivního lékařství LF MU

ORGANIZAČNÍ POKYNY

- **Povinné** semináře, nahrazování není poskytováno
- Garance: **Doc. MUDr. Jindřich Fiala, CSc.**, jfiala@med.muni.cz
- Program:
 1. Principy ochrany a podpory zdraví. Determinanty zdraví. Prevence a její druhy. *Mgr. Peřina; úterý, 10. 9.*
 2. Práce a zdraví, hygiena práce, ochrana zdraví při práci. *Mgr. Fialová; úterý, 10. 9.*
 3. Ochrana zdraví před fyzikálními faktory životního prostředí. Hluk, záření ionizující a neionizující, osvětlení, mikroklimatické podmínky. *Doc. Šimůnek; čtvrtek, 12. 9.*
 4. Bezpečnost a zdravotní nezávadnost potravin a stravy. *Mgr. Peřina; pátek, 13. 9.*
 5. Voda a zdraví, zdravotní nezávadnost vody. *RNDr. Lefnerová; pondělí, 6. 1. 2014*
 6. Ochrana zdraví před působením chemických látek v životním prostředí. Nejdůležitější chemická rizika, chemické škodliviny. Teratogenní rizikové faktory. *RNDr. Totušek; pondělí, 6. 1. 2014*

OTTŮV SLOVNÍK NAUČNÝ, 1908

- „**Zdravotnictví**, zdravověda (hygienu) jest nauka, která se především obírá studiem nebezpečí a škodlivin, jimiž jednotlivec neb společnost lidská jest ohrožována, dále pak pátrá po prostředcích, aby člověk mohl dospěti co možná dokonalého vývoje svých vlastností tělesných i duševních a aby byl uchráněn před vlivy, jež jsou způsobilé vyvolati onemocnění nebo vůbec přivoditi oslabení jeho funkcionálních schopností. Poměr **z.** k ostatním vědám lékařským lze jasně vyčísti z rysů právě předeslaných. Kdežto ostatní vědy lékařské usilují nalézt prostředky k léčení nemocí již vypuklých, cíle **z.** nesou se směrem praeventivním, t. j. pomocí vhodných opatření vybaviti člověka ze zhoubné sféry škodlivin naň doléhajících. Mohutný rozvoj věd lékařských, ke kterému dospělo ve století XIX., vedl k poznání, že jest úlohou méně snadnou, onemocnělé tělo lidské uzdraviti než zdravé tělo před nemocemi uchrániti.“

VEŘEJNÉ ZDRAVÍ

- Zdravotní stav obyvatelstva a jeho skupin.
- Je určováno souhrnem **přírodních, životních a pracovních podmínek a způsobem života.**
- Ochrana a podpora veřejného zdraví je souhrn činností a opatření
 - k vytváření a ochraně zdravých životních a pracovních podmínek
 - k zabránění šíření infekčních a hromadně se vyskytujících onemocnění
 - k zamezení ohrožení zdraví v souvislosti s vykonávanou prací, vzniku nemocí souvisejících s prací
 - k zamezení jiných významných poruch

Ochrana a podpora veřejného zdraví zahrnuje také **dozor** (OOVZ a další orgány státní správy)

ZDRAVÍ

- Stav úplné duševní a sociální pohody a nejen nepřítomnost nemoci nebo vady (WHO, 1948)
 - *Zdravý voják, zdravý dělník, zdraví jako sociální hodnota*
- Model zdraví
 - Zjednodušená představa zdraví zahrnující jeho základní determinanty a charakteristiky
 - Biomedicínský (referenční hodnoty)
 - Celostní, behaviorální, ekologicko-sociální
- Nemoc: porucha zdraví, obvykle zjistitelná objektivně, bývá vnímána nemocnou osobou a stává se předmětem zdravotnických služeb.

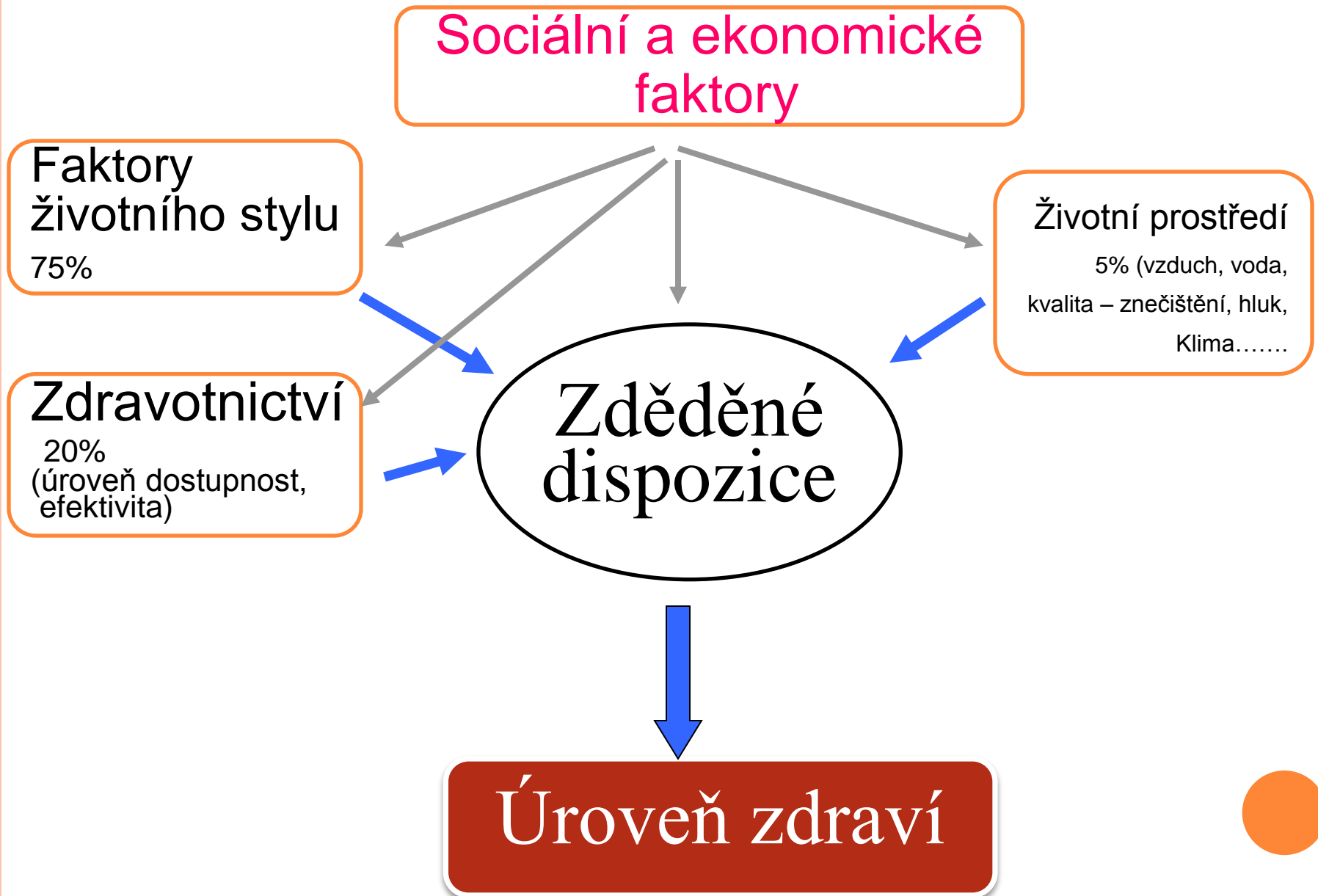

DETERMINANTY ZDRAVÍ

- Souhrn jevů a podmínek, které určují anebo významně ovlivňují zdraví
 1. Genetický základ
 2. Životní prostředí
 3. **Chování lidí**
 4. Zdravotnické služby
- Ukazatele zdraví
 - Nemocnost, úmrtnost celková a specifická (podle příčiny, podle věku, podle místa bydliště...)
 - Incidence, prevalence

Na čem závisí naše zdraví:

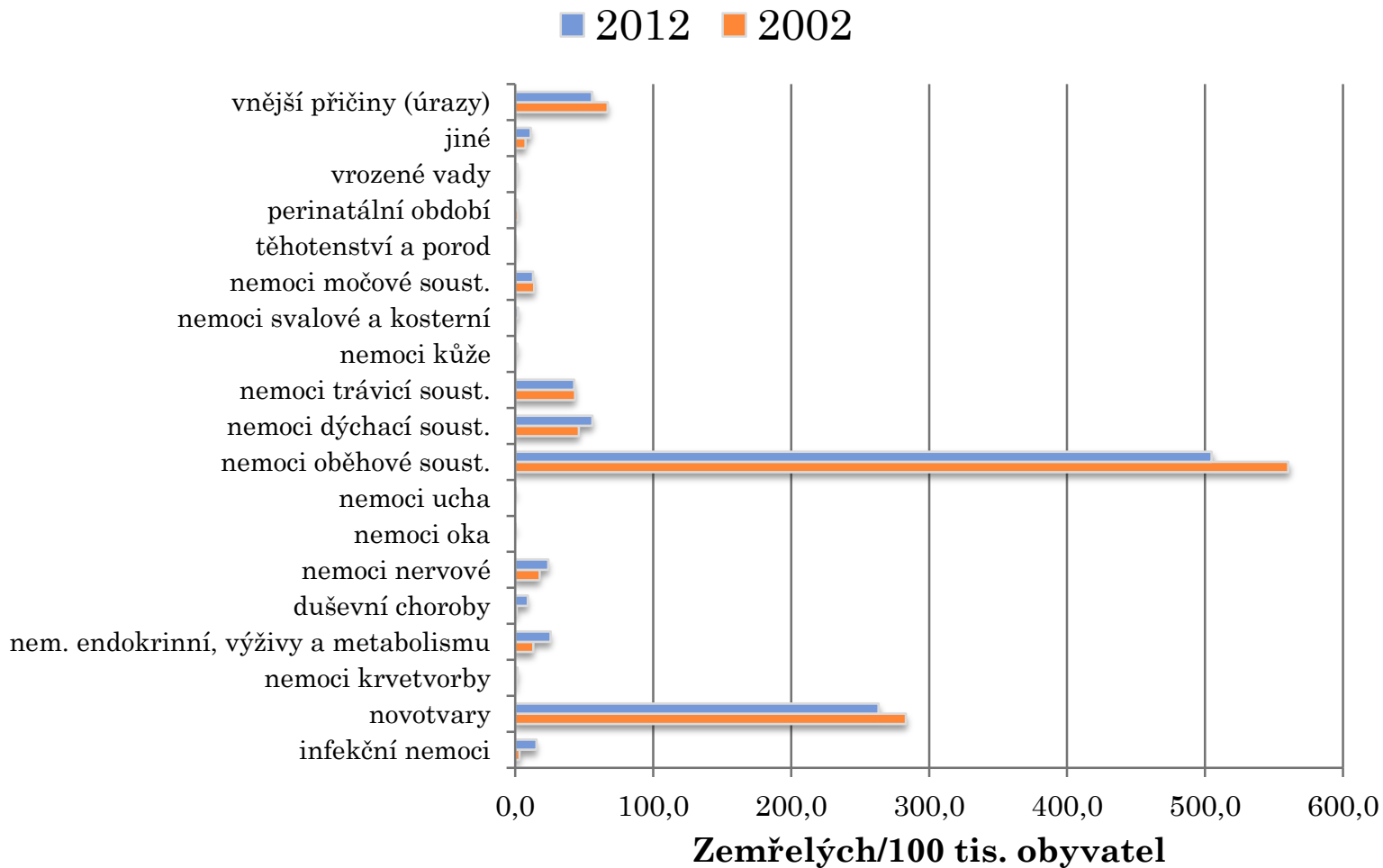

10 HLAVNÍCH PŘÍČIN NEMOCNOSTI ANEBO ÚMRTNOSTI V ZEMÍCH S VYSPĚLOU TRŽNÍ EKONOMICKOU PODLE WHO

1. Ischemická choroba srdeční
2. Unipolární deprese
3. Cévní mozkové nemoci
4. Dopravní úrazy
5. Následky konzumace alkoholu a dalších drog
6. Osteoartróza
7. Nádorové nemoci trávicího ústrojí
8. Nádorové nemoci průdušek a plic
9. Poranění
10. Vrozené vývojové vady

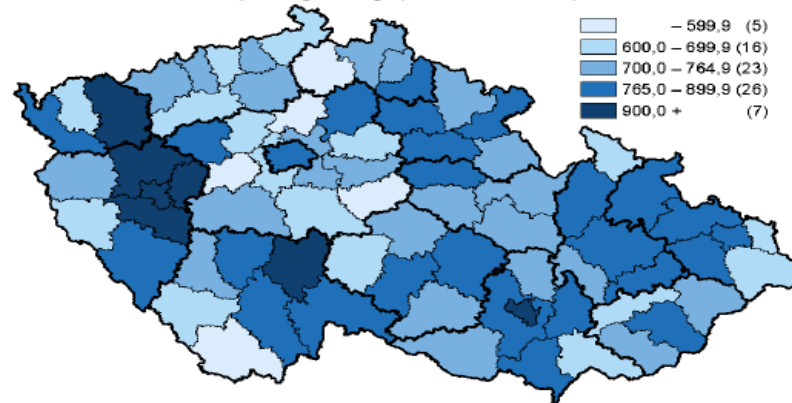

ČSU: ZEMŘELÍ PODLE PŘÍČIN SMRTI; MKN X. REV.

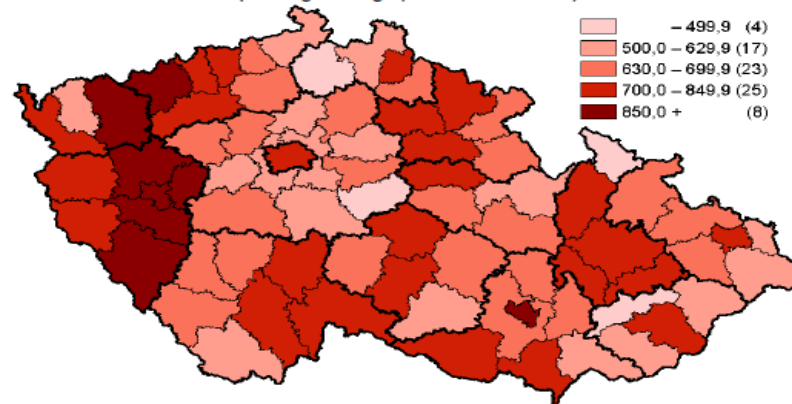
Hlášené novotvary (C00–D09) na 100 000 mužů
(klouzavý průměr za období 2005–2009)

Notified neoplasms (C00–D09) per 100 000 males
(moving average period 2005–2009)

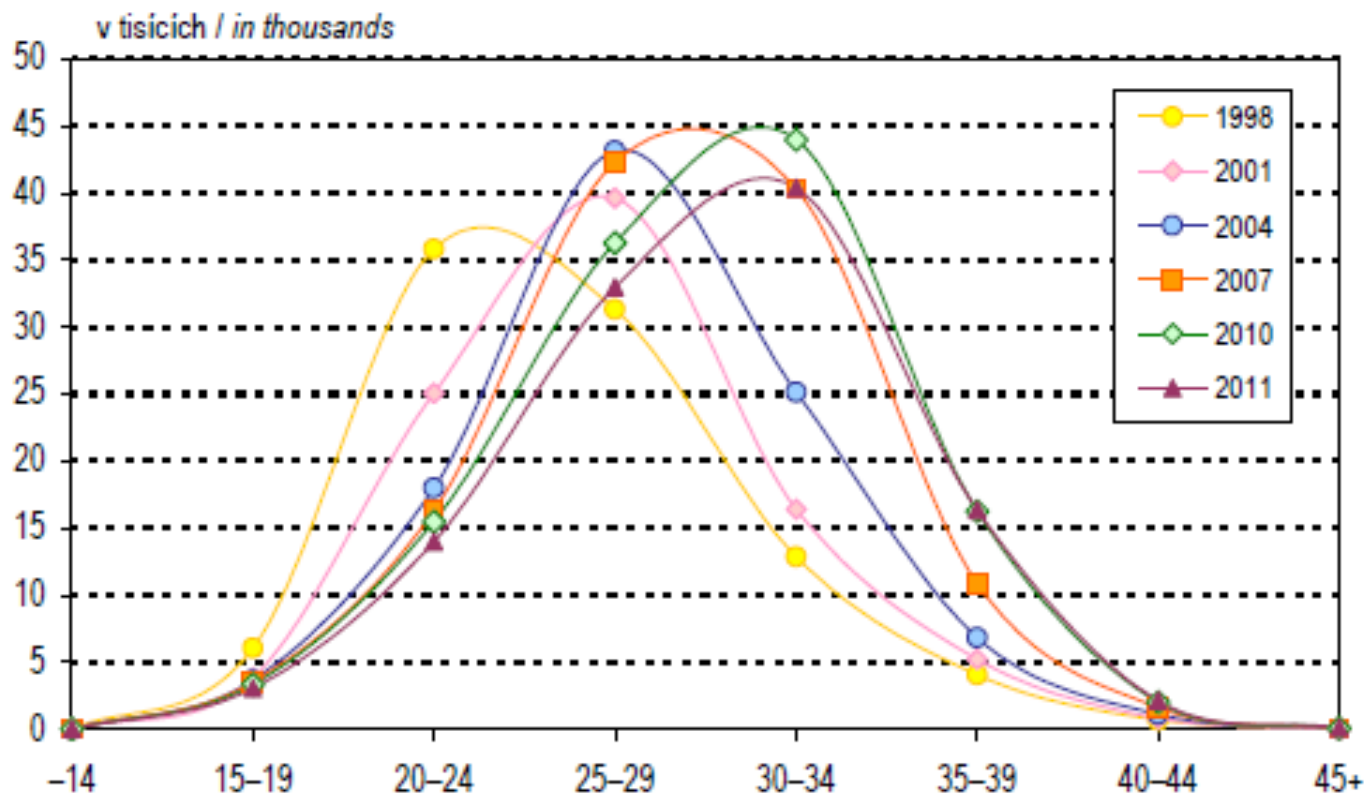

Hlášené novotvary (C00–D09) na 100 000 žen
(klouzavý průměr za období 2005–2009)

Notified neoplasms (C00–D09) per 100 000 females
(moving average period 2005–2009)

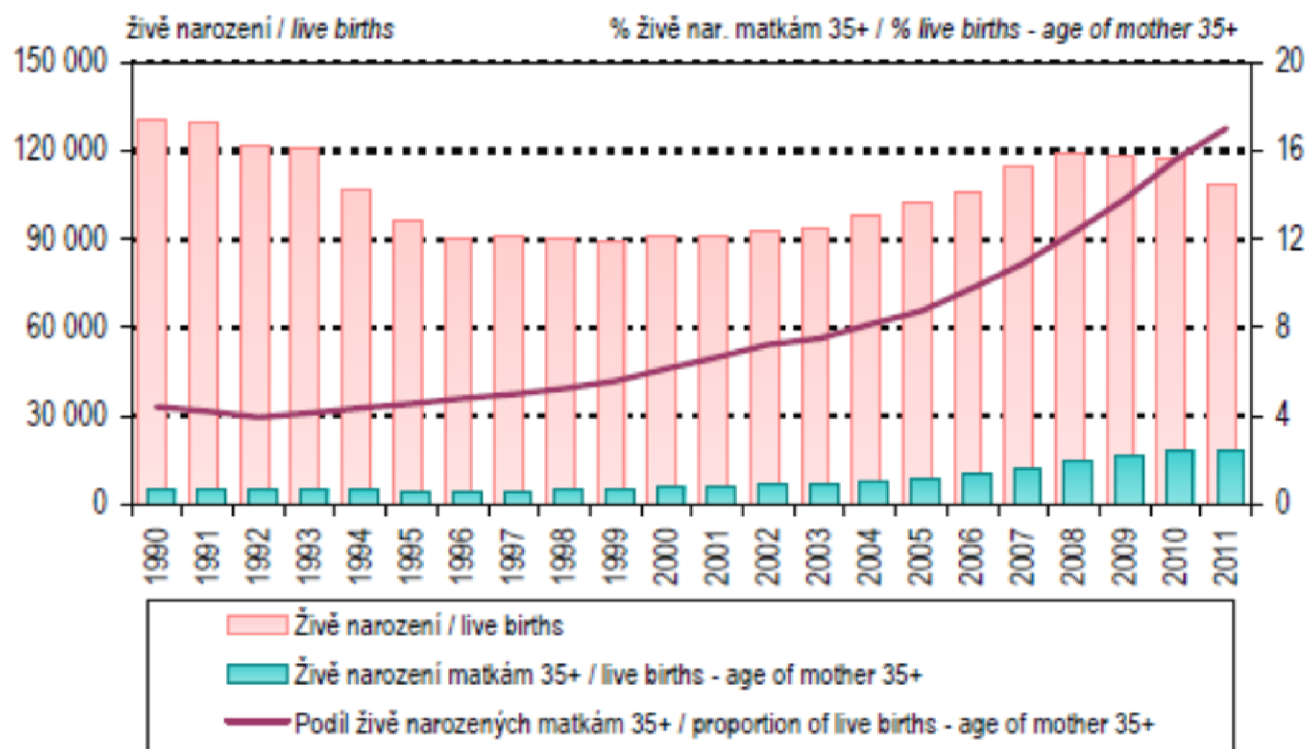

UZIS: NAROZENÍ PODLE VĚKU MATKY

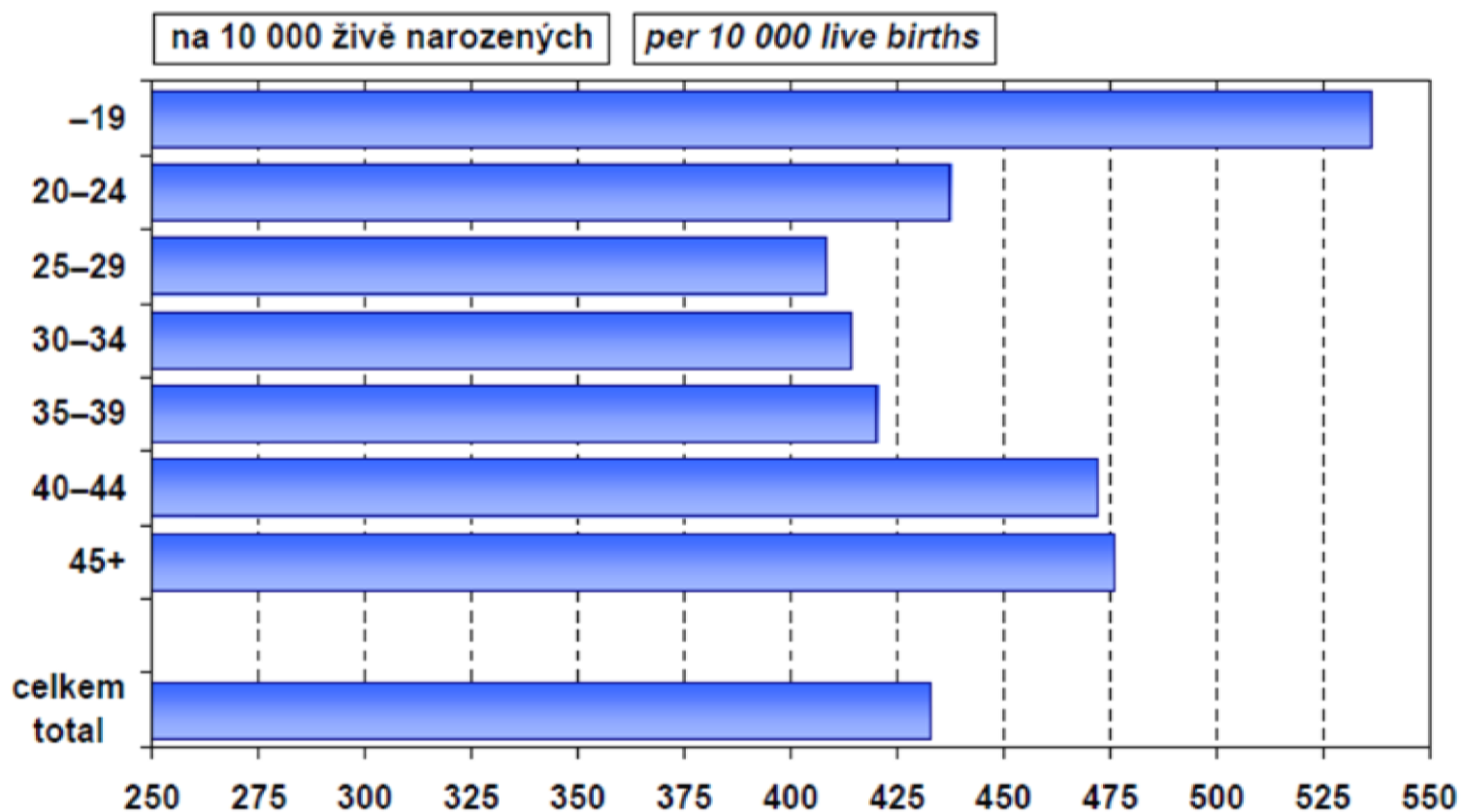

5. Vývoj počtu živě narozených a podílu živě narozených matkám ve věku nad 35 let

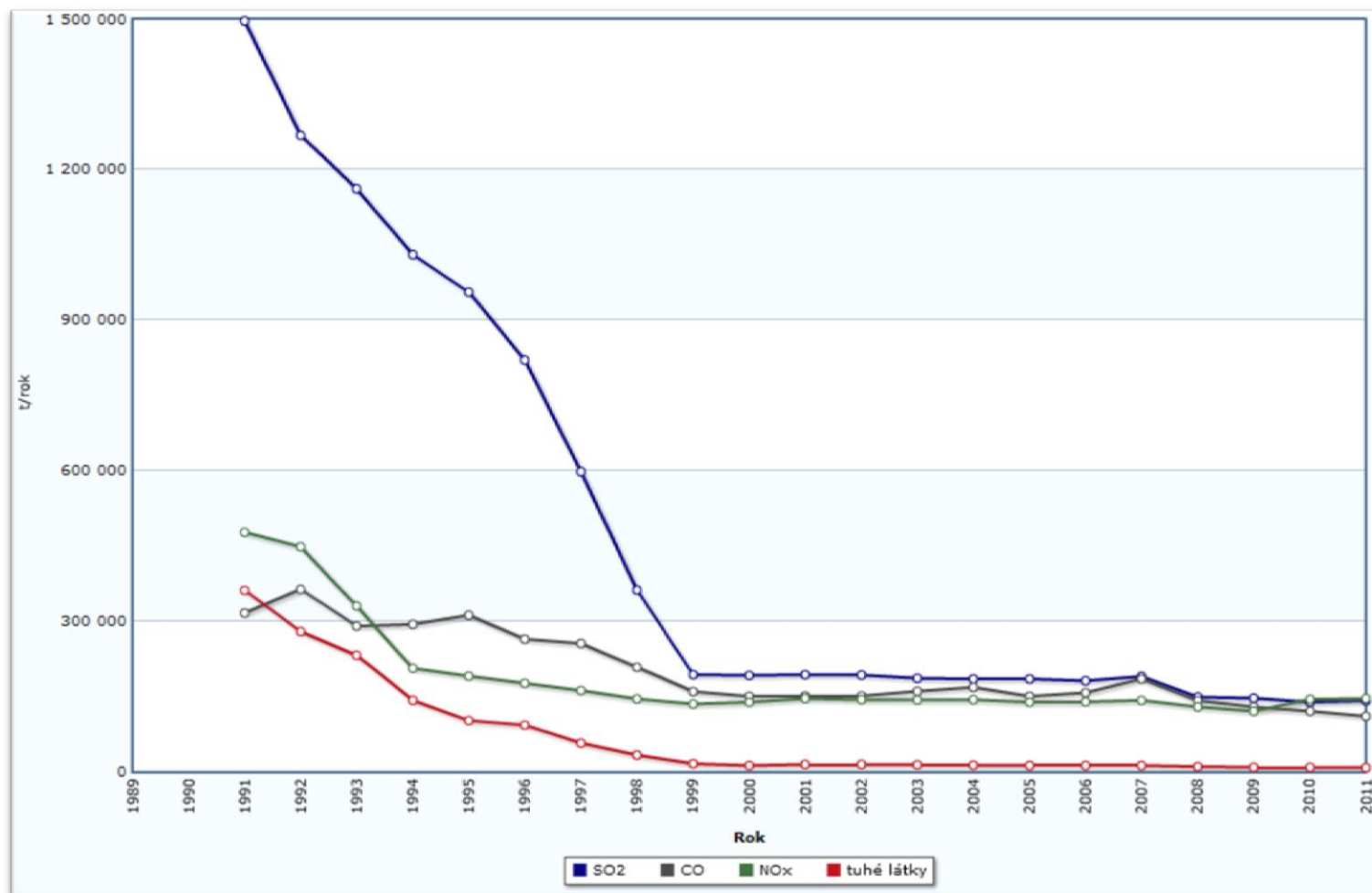
Trend of number of live births and proportion of live births - age of mother 35 and more

UZIS: ŽIVĚ NAROZENÍ S VROZENOU VADOU PODLE VĚKU MATKY (2010)

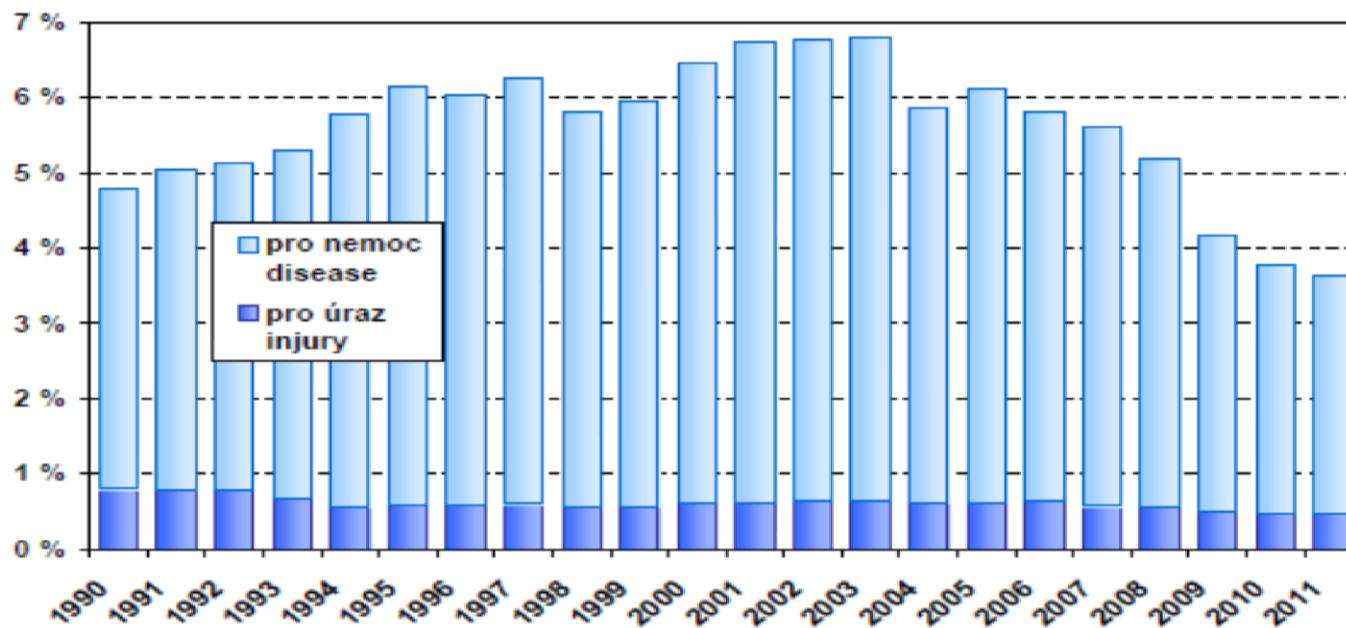
ČSU: EMISE ZNEČIŠŤUJÍCÍCH LÁTEK

UZIS: ZDRAVOTNICKÁ ROČENKA ČR

ZDRAVOTNICKÁ ROČENKA ČR 2011 / CZECH HEALTH STATISTICS 2011

Vývoj průměrného procenta pracovní neschopnosti
Trend of mean percentage of incapacity for work

Pracovní neschopnost jako nevhodný ukazatel zdravotního stavu
(socioekonomické faktory)

PREVENCE

- Předcházení nemoci
- Typy prevence
 - **Primární:** předcházení expozice determinantám nemocí (chování, prostředí, genetika)
 - Úloha státu (státní dozor nad výrobky, průmyslem ..., regulace reklamy)
 - Výchova ke zdraví, změna postojů
 - **Sekundární:** detekce pre-symptomatických stádií nemocí (screening)
 - Lékař
 - Kvalita screeningového testu
 - **Terciární:** zabránění anebo oddálení komplikací nemocí
 - Lékař, zdravotnictví, sociální služby

ZDRAVOTNÍ POLITIKA

- Výraz zájmu a odpovědnosti státu za zdraví lidí.
- Základní otázky zdravotní politiky
 - *Jaké je zdraví lidí?*
 - Zdravotní statistiky, demografie (deskripce)
 - *Proč je zdraví takové?*
 - Analytické studie
 - *Co se dá udělat pro zlepšení zdraví?*
 - Nepolitická i politická rozhodnutí pro zlepšení zdraví.
- Zdraví pro všechny v 21. století (Zdraví 21)
 - Základní program zdravotní politiky WHO
 - Regionální úroveň: vláda, MZ, samospráva
 - Oblasti: zdravý start do života, zdravé stárnutí, zdravé pracovní prostředí, prevence přenosných a nepřenositelných onemocnění, prevence abúzu, partnerství (zdravotnický a nezdravotnický sektor), lidské zdroje, financování...

